

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Mai 2023

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul I 2023

Mai 2023

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe--6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.

Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
<hr/>	
1. Creditarea companiilor nefinanciare	5
<hr/>	
1.1. Standardele de creditare	5
1.2. Termenii creditării	7
1.3. Cererea de credite	8
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	9
2. Creditarea populației	11
<hr/>	
2.1. Standardele de creditare	11
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	12
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	16
Anexă	18

Sinteză

În T1 2023, instituțiile de credit din România au înăspriț standardele de creditare pentru toate categoriile de împrumuturi acordate sectorului real, evoluție influențată de așteptările privind situația economică generală, deciziile de politică monetară sau macroprudențială și de situația actuală sau așteptată a capitalului băncii. Pentru T2 2023, majoritatea băncilor (peste 67 la sută) anticipează menținerea constantă a standardelor de creditare atât pentru împrumuturile acordate companiilor nefinanciare, cât și pentru cele acordate populației. Băncile autohtone consideră că riscul de credit pentru 7 din cele 10 sectoare aferente companiilor nefinanciare a crescut în primul trimestru al anului 2023. Cel mai riscant sector este considerat, în continuare, cel energetic, urmat de industrie și construcții.

T1 2023 a fost marcat de o cerere mai redusă pentru creditare din partea companiilor nefinanciare, comparativ cu trimestrul precedent. În cazul populației, cererea pentru credite de locuințe și terenuri a scăzut, iar cea pentru creditele de consum a fost moderat mai ridicată. Pentru T2 2023, băncile estimează o cerere mai mică pentru credite din partea segmentului IMM, în timp ce pentru corporații aceasta este preconizată să rămână neschimbată. În ceea ce privește populația, băncile se așteaptă ca cererea pentru creditele de locuințe și terenuri să se reducă, iar solicitările pentru credite de consum să rămână relativ constante.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

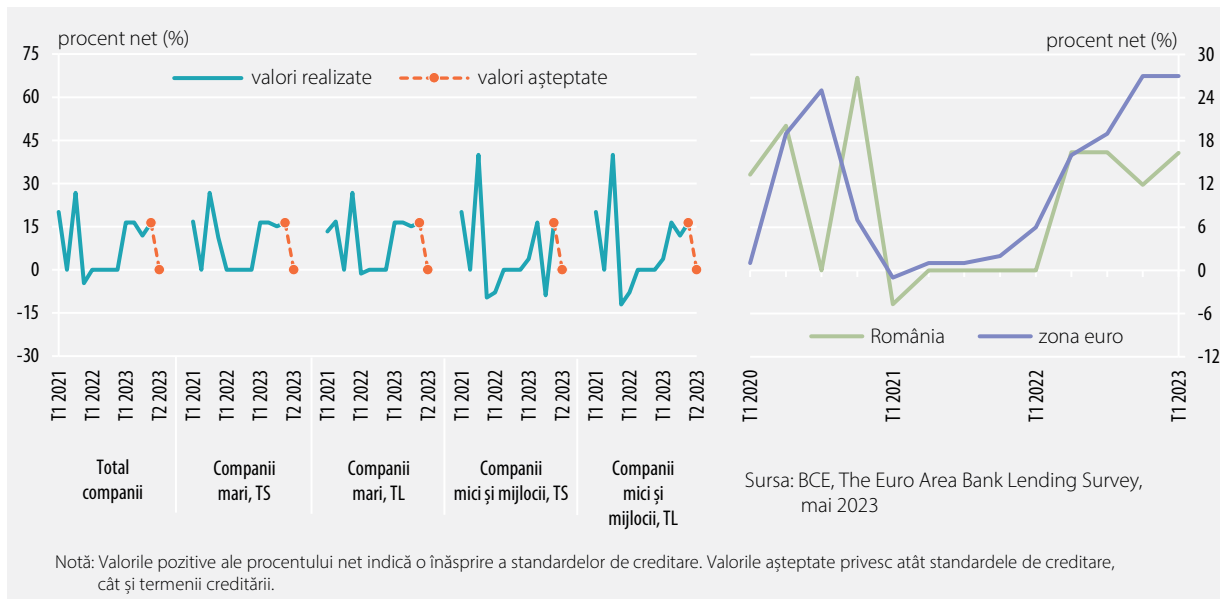
1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Instituțiile de credit din România au continuat ciclul de înăsprire a standardelor de creditare pentru împrumuturile și liniile de credit acordate companiilor nefinanciare la nivel agregat (16 la sută procent net) și în T1 2023, pentru al patrulea trimestru consecutiv. Băncile au indicat înăsprirea standardelor de creditare în aceeași măsură (16 la sută procent net) pentru împrumuturile acordate ambelor segmente, IMM și corporații, indiferent de maturitate. Pentru T2 2023, toate băncile respondente estimează menținerea standardelor de creditare pentru împrumuturile acordate companiilor nefinanciare, atât la nivel agregat, cât și pentru categoriile și maturitățile luate în considerare, IMM și corporații și, respectiv, termen lung și termen scurt (Grafic 1.1).

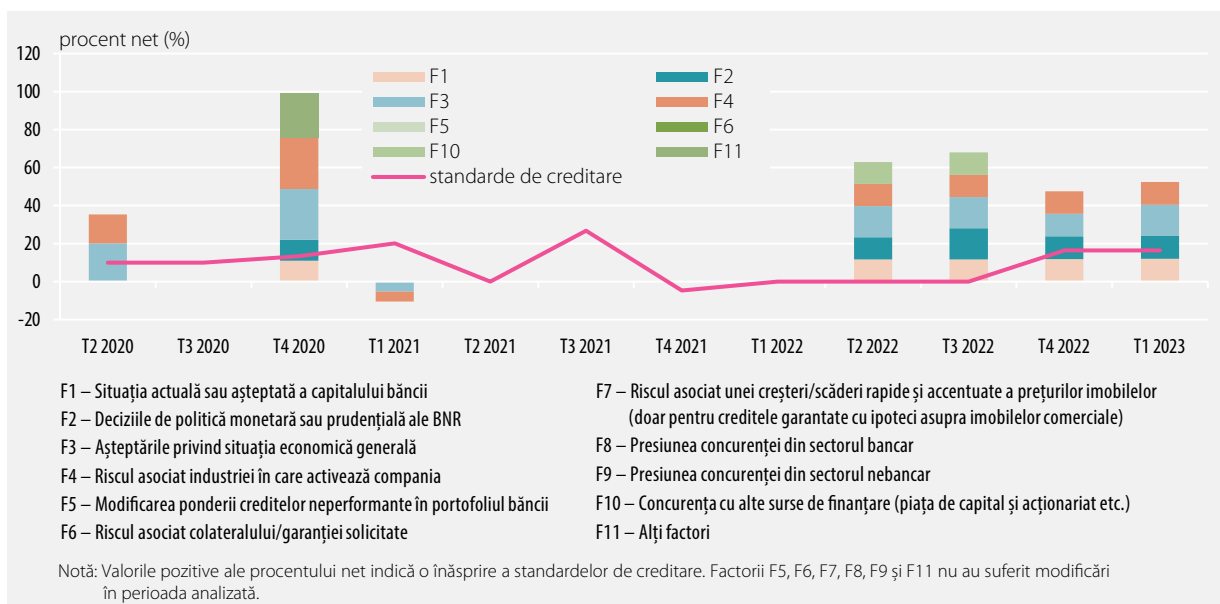
Băncile din zona euro au indicat o nouă înăsprire a standardelor de creditare pentru împrumuturile și liniile de credit acordate companiilor nefinanciare în T1 2023, chiar mai puternică decât cea așteptată (27 la sută procent net), ceea ce arată o încetinire persistentă a dinamicii creditului. Cei mai importanți factori care au contribuit la înăsprirea standardelor de creditare au rămas riscurile privind perspectiva economică

și situațiile specifice ale unor industrii sau firme. Cererea de credite din partea firmelor a scăzut substanțial în T1 2023, în special pe fondul creșterii nivelului ratei dobânzii, în contextul înăsprii politicii monetare. Pentru T2 2023, instituțiile de credit din zona euro estimează continuarea înăsprii standardelor de creditare pentru companiile nefinanciare, însă într-o măsură mai redusă comparativ cu trimestrele anterioare, concomitent cu o ușoară scădere a cererii pentru credite.

Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

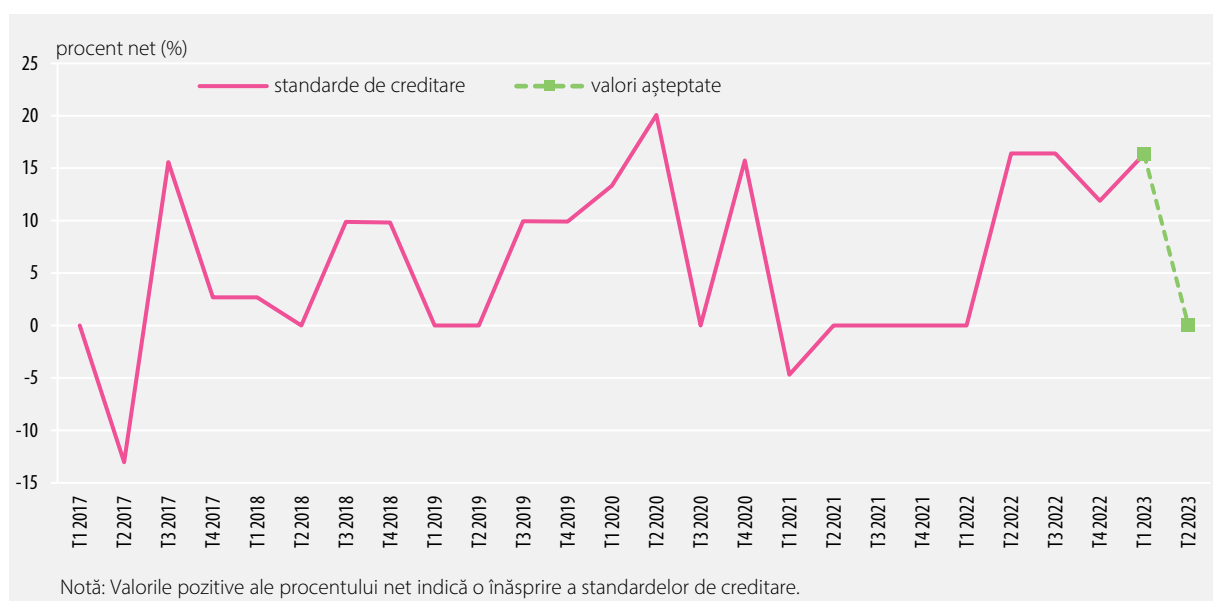

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

Factorii care au contribuit la înăsprirea standardelor de creditare autohtone în T1 2023, conform instituțiilor de credit respondente sunt: (i) așteptările privind situația economică generală (16 la sută procent net), (ii) deciziile de politică monetară și prudențială ale BNR (12 la sută procent net), (iii) situația actuală sau așteptată a capitalului băncii (12 la sută procent net) și (iv) riscul asociat industriei în care activează compania (12 la sută procent net). Ceilalți factori nu au avut un impact asupra standardelor de creditare (Grafic 1.2).

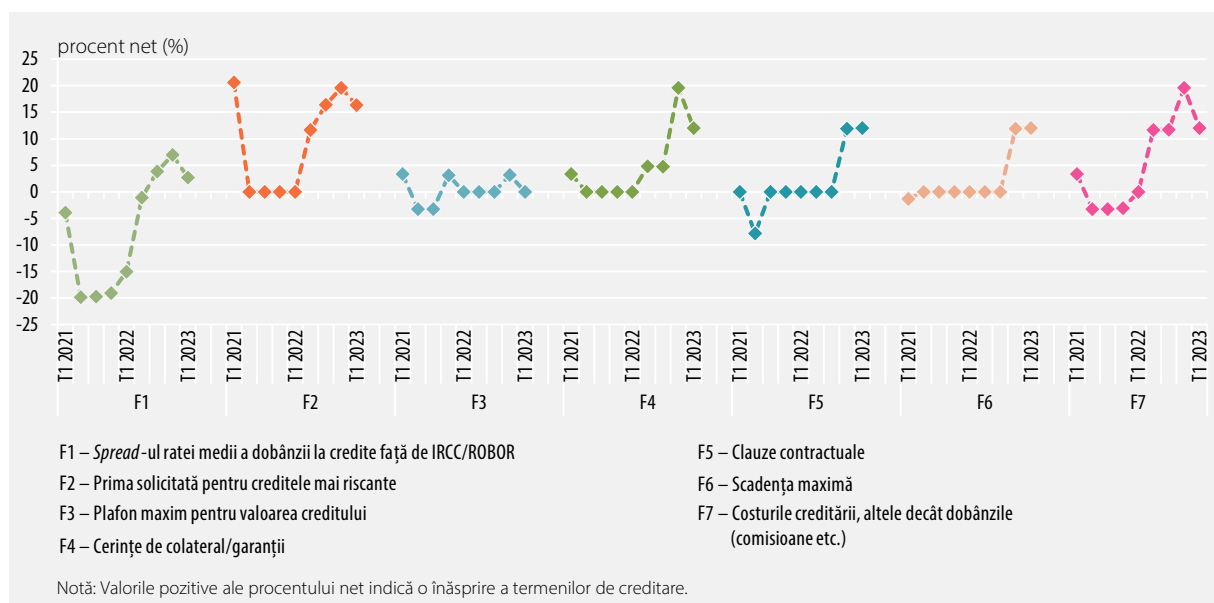
Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipoteci asupra imobilelor comerciale

Băncile au indicat o înăsprire a standardelor de creditare în T1 2023 și pentru creditele garantate cu ipoteci asupra imobilelor comerciale (16 la sută procent net), iar pentru T2 2023, toate băncile respondente estimează menținerea constantă a standardelor de creditare pentru acest tip de credite (Grafic 1.3).

1.2. TERMENII CREDITĂRII

În T1 2023, termenii creditării care au avut o evoluție în sensul înăsprii sunt: (i) prima solicitată pentru creditele mai riscante (16 la sută procent net); (ii) costurile creditării, altele decât dobânzile (12 la sută procent net); (iii) cerințele de colateral/garanții (12 la sută procent net); (iv) clauzele contractuale (12 la sută procent net); (v) scadența maximă (12 la sută procent net) (Grafic 1.4). Ceilalți termeni ai creditării au rămas nemodificați.

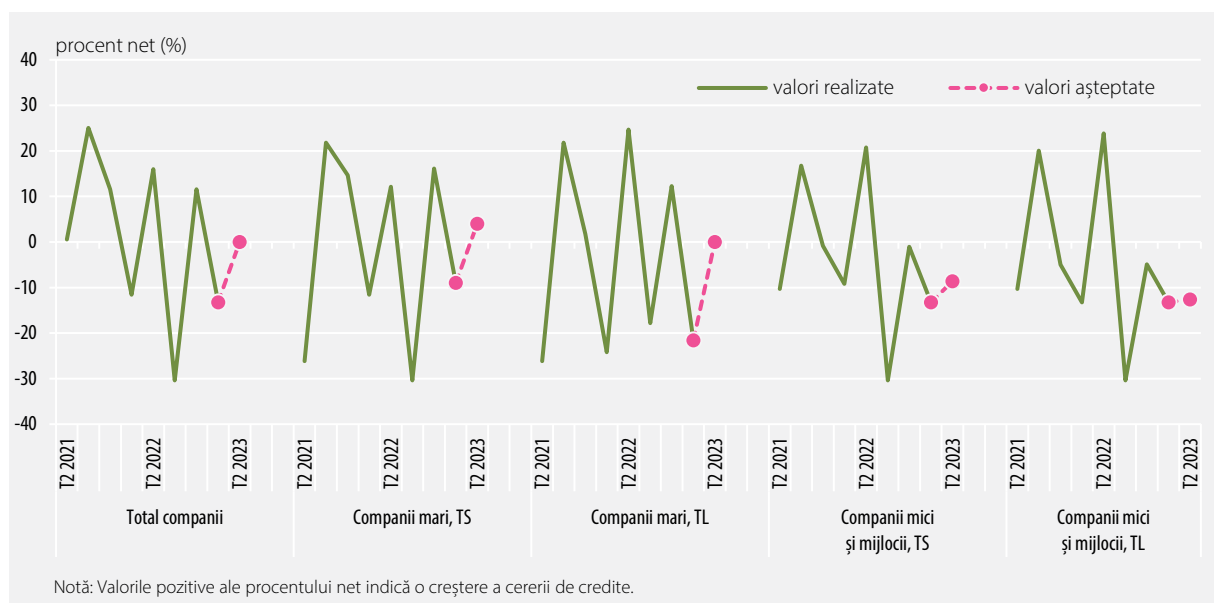
Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

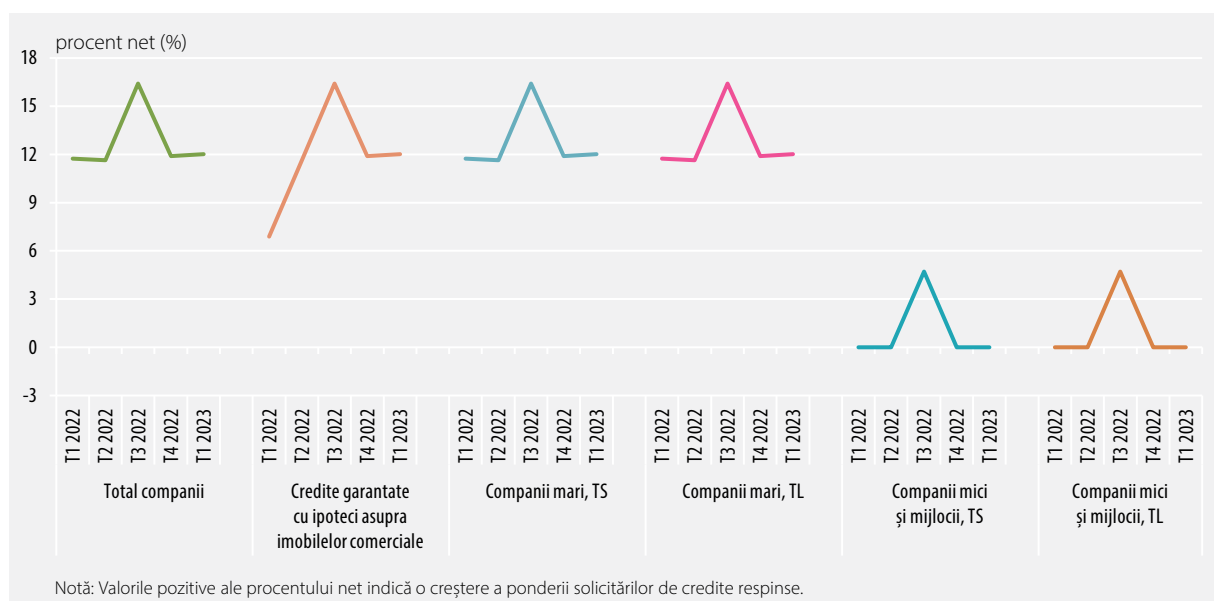
Băncile autohtone au indicat o scădere a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare la nivel agregat în T1 2023 (-13 la sută procent net), în linie cu așteptările din trimestrul anterior. Evoluții în sensul reducerii cererii de credite au fost consemnate și pe segmentul corporațiilor, pe termen scurt (-9 la sută procent net) și pe termen lung (-21 la sută procent net), dar și pe cel al IMM (-13 la sută procent net pentru ambele maturități). Pentru T2 2023, majoritatea băncilor respondente anticipează menținerea constantă a cererii de credite din partea companiilor nefinanciare la nivel agregat. În structură, pentru categoria corporațiilor se așteaptă menținerea aceluiași nivel al cererii, în schimb, pentru IMM este așteptată continuarea reducerii cererii de credite, atât pentru cele pe termen scurt (-9 la sută procent net), cât și pentru cele pe termen lung (-14 la sută procent net) (Grafic 1.5).

Conform instituțiilor de credit autohtone, în T1 2023, ponderea creditelor solicitate și respinse a înregistrat o creștere moderată, atât la nivel agregat, cât și în cazul corporațiilor (12 la sută procent net). Pentru segmentul IMM, toate băncile respondente au indicat menținerea constantă a ponderii creditelor solicitate și respinse (Grafic 1.6).

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

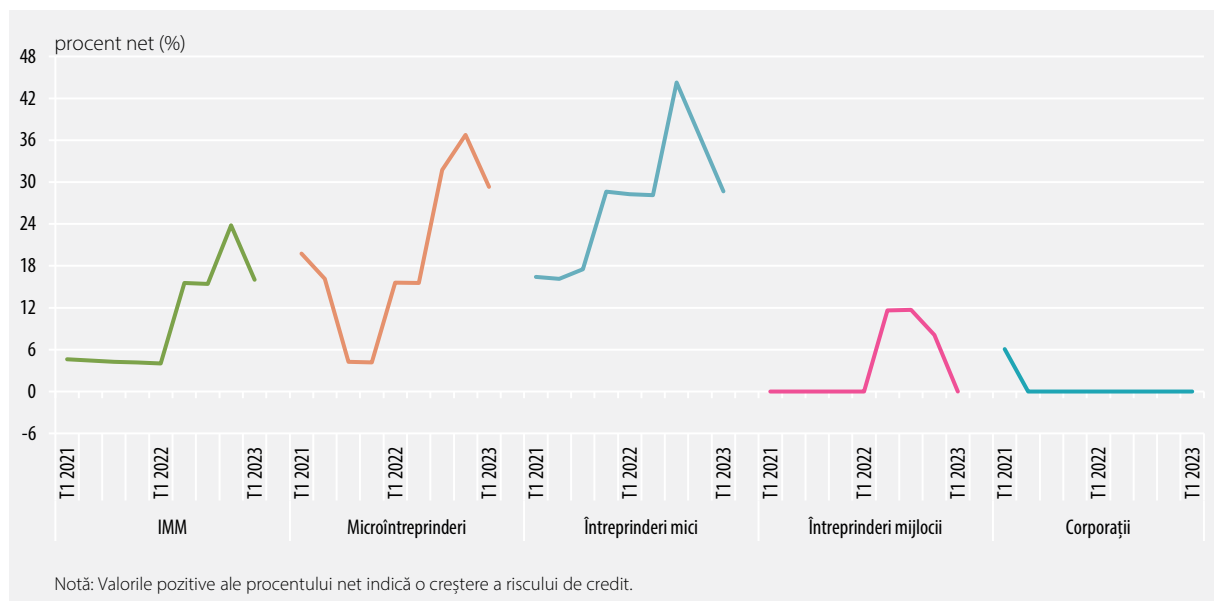

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

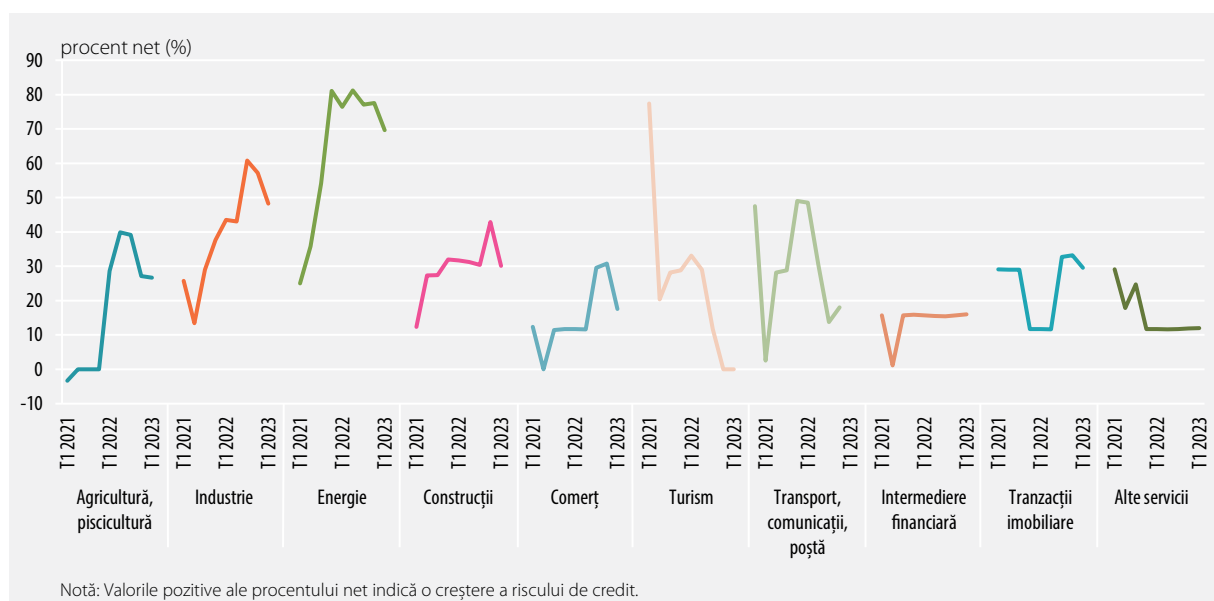
Similar sondajelor anterioare, toate instituțiile de credit respondente au indicat menținerea constantă a riscului de credit asociat creditării corporațiilor și în T1 2023, în timp ce riscul de credit asociat creditării IMM a înregistrat o creștere moderată (16 la sută procent net, mai scăzut față de 24 la sută procent net în T4 2022). Din punct de vedere al categoriilor IMM, 29 la sută dintre bănci au considerat că

microîntreprinderile și întreprinderile mici au devenit mai riscante în T1 2023 (în scădere față de 36 la sută în T4 2022) aceste două categorii fiind considerate cele mai riscante de către sectorul bancar. În ceea ce privește riscul de credit asociat întreprinderilor mijlocii, toate instituțiile de credit au considerat că acesta a rămas constant în T1 2023 (Grafic 1.7).

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

Grafic 1.8. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate

Din punct de vedere al ramurilor de activitate, instituțiile de credit consideră că riscul de credit a crescut în T1 2023 pentru 7 din cele 10 sectoare evaluate (peste 15 la sută procent net), deși procentul net s-a redus pentru 5 dintre acestea. Cel mai

riscant sector este considerat, în continuare, cel energetic (70 la sută procent net, în scădere față de 77 la sută procent net în trimestrul anterior). Acesta este urmat de industrie (48 la sută procent net, mai scăzut față de 57 la sută procent net în T4 2022), construcții (30 la sută procent net, mai scăzut față de 43 la sută procent net în T4 2022), tranzacții imobiliare (30 la sută procent net, în ușoară scădere față de 33 la sută procent net în T4 2022), agricultură (26 la sută procent net, constant față de T4 2022), transport (18 la sută procent net, în creștere față de 14 la sută procent net în T4 2022) și comerț (18 la sută procent net, o scădere importantă față de 31 la sută procent net în T4 2022). De asemenea, băncile au considerat că riscul de credit s-a menținut relativ constant pentru sectoarele turism, intermediari financiare și alte servicii (Grafic 1.8).

Nivelul pierderii în caz de nerambursare (LGD) a înregistrat o scădere moderată în T1 2023, atingând valoarea de 39 la sută (față de 43 la sută în T4 2022). Din punct de vedere sectorial, evoluțiile au fost mixte, LGD majorându-se pentru 5 dintre cele 8 sectoare avute în vedere și diminuându-se în cazul celorlalte 3 sectoare. Cel mai ridicat nivel al LGD în T1 2023 se regăsește în sectorul comerțului (48 la sută).

2. Creditarea populației

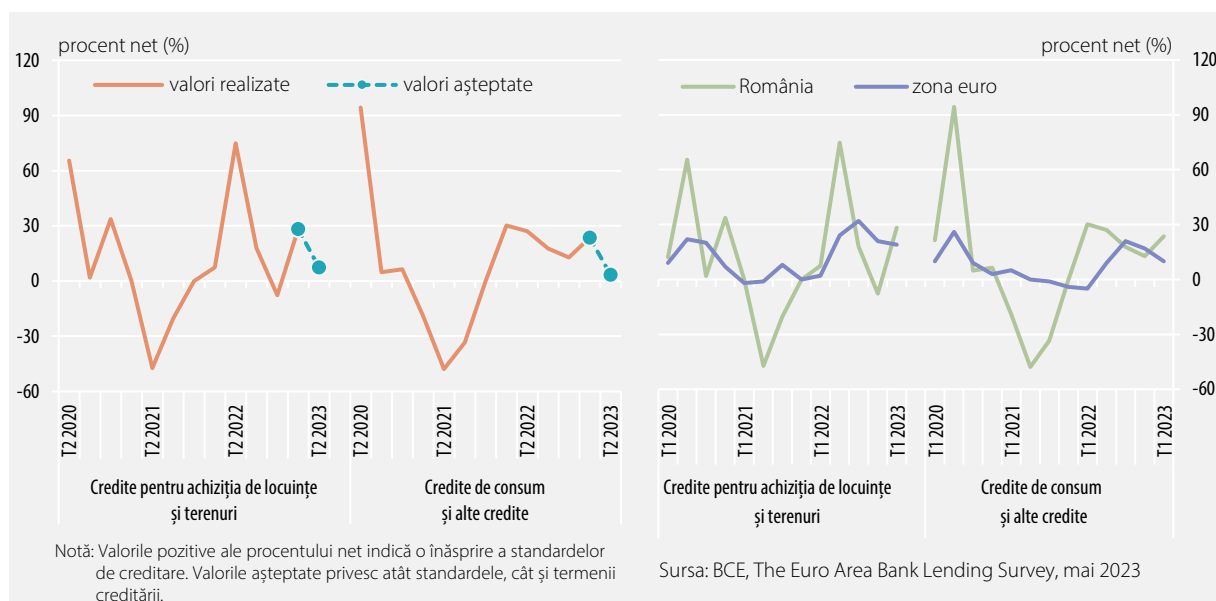
2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

În T1 2023, băncile au înăsprit standardele de creditare pentru populație, atât pentru împrumuturile contractate în vederea achiziției de locuințe și terenuri (procent net de 28,3 la sută), cât și pentru cele destinate consumului (procent net de 23,6 la sută). Conform instituțiilor respondente, în T2 2023 toate tipurile de credite acordate populației își vor păstra neschimbate standardele de creditare.

Băncile din zona euro au indicat o nouă înăsprire puternică a standardelor de creditare în T1 2023 pentru creditele imobiliare și într-o măsură mai moderată pentru cele destinate consumului. Pentru ambele categorii de credite, înăsprirea a fost determinată de creșterea percepției riscului și de scăderea toleranței la risc a băncilor. Cererea de credite pentru locuințe s-a menținut pe un trend descendent, pe fondul ratelor de dobândă în creștere, al deteriorării perspectivelor privind piața imobiliară și al diminuării încrederii consumatorilor. Cererea pentru creditele de consum a scăzut mai ușor, conform așteptărilor trimestrului anterior, factorii care au condus la această dinamică fiind ratele de dobândă în creștere, erodarea încrederii consumatorilor, alături de scăderea consumului de bunuri de folosință îndelungată. Așteptările pentru următorul trimestru sunt de înăsprire a standardelor de creditare pentru creditele destinate achiziției de locuințe și o înăsprire similară celei din T1 2023 pentru creditele destinate consumului.

Valoarea medie a pierderii în caz de nerambursare (LGD) pentru împrumuturile intrate în stare de nerambursare acordate populației a înregistrat o scădere de 2,1 puncte procentuale în T1 2023, atingând 44,4 la sută. Această modificare a fost determinată de scăderea LGD pentru toate subcategoriile de credite, cu precădere creditele de consum negarantate (-2,9 puncte procentuale) și cardurile de credit (-2,2 puncte procentuale).

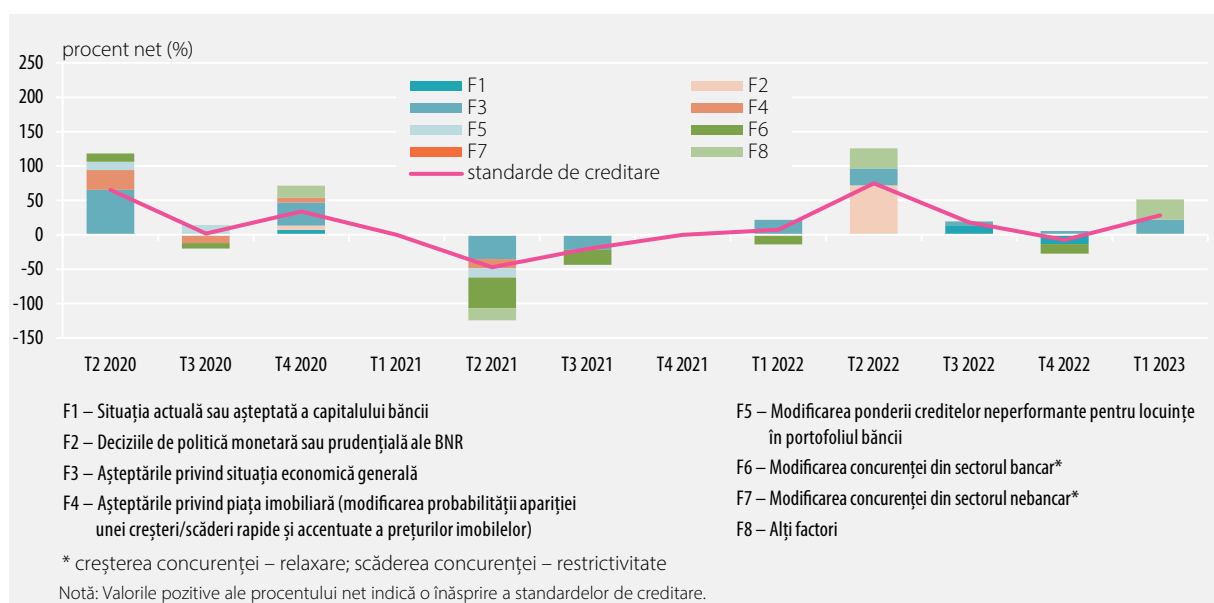
Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Înăsprirea standardelor de creditare pentru împrumuturile ipotecare în T1 2023 a fost determinată de așteptările privind situația economică generală și de alți factori (procente nete de 21,5 la sută și, respectiv, 29,7 la sută) (Grafic 2.2).

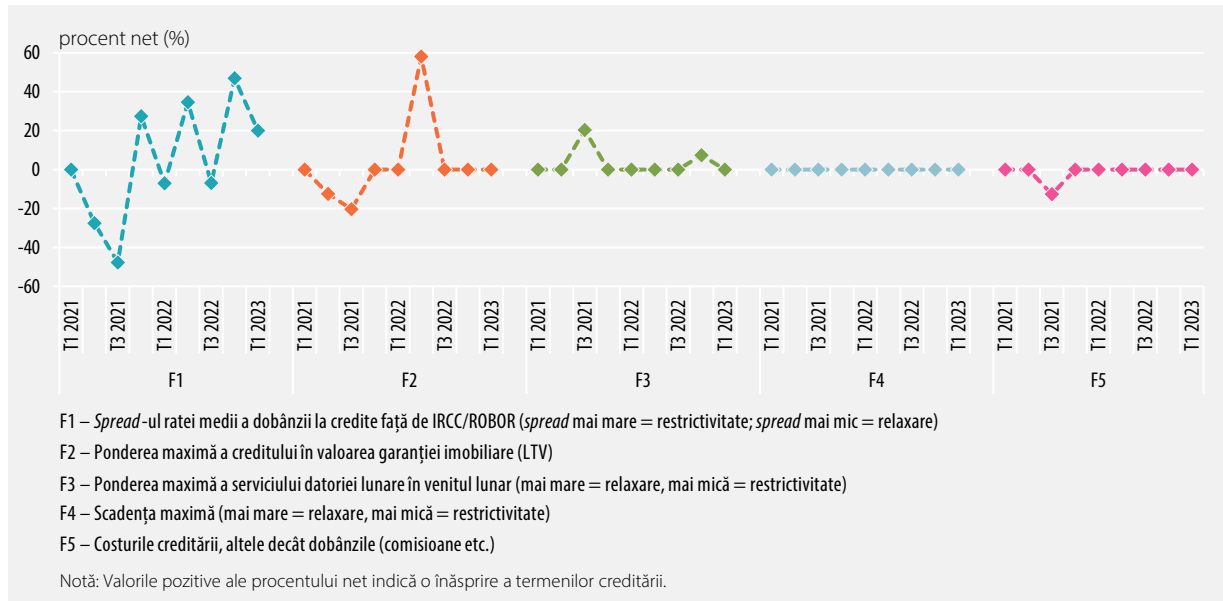
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

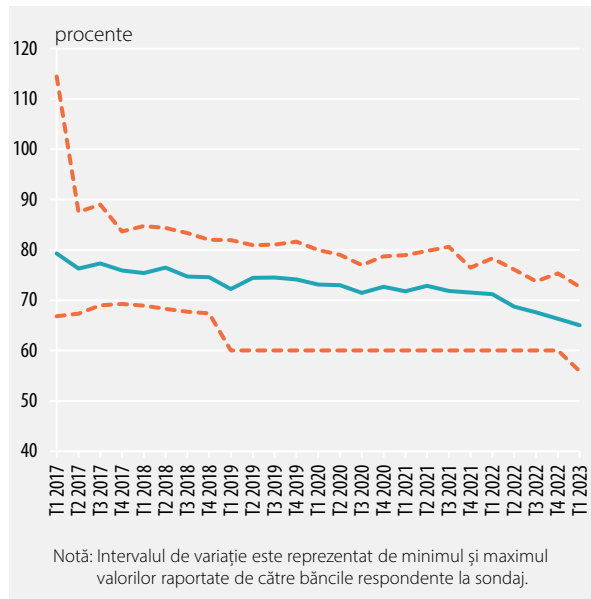
(i) Termenii creditării

În ceea ce privește termenii contractelor de credit imobiliar în T1 2023, unicul factor care a înregistrat modificări, în sensul înăsprirei, a fost *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR (procent net de 20 la sută) (Grafic 2.3).

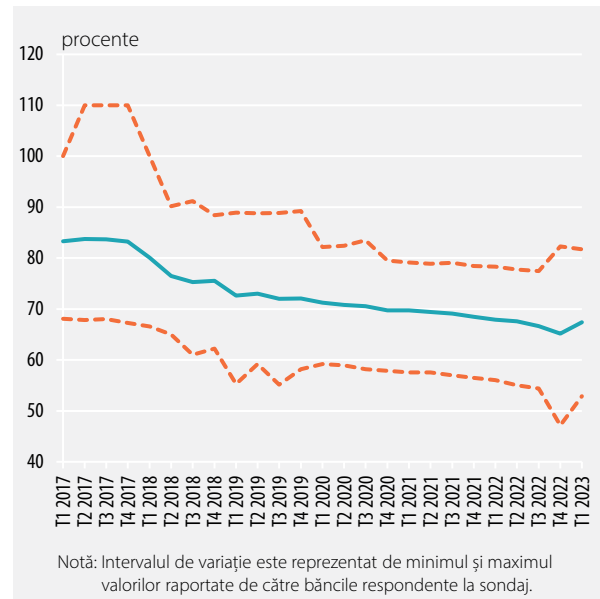
Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

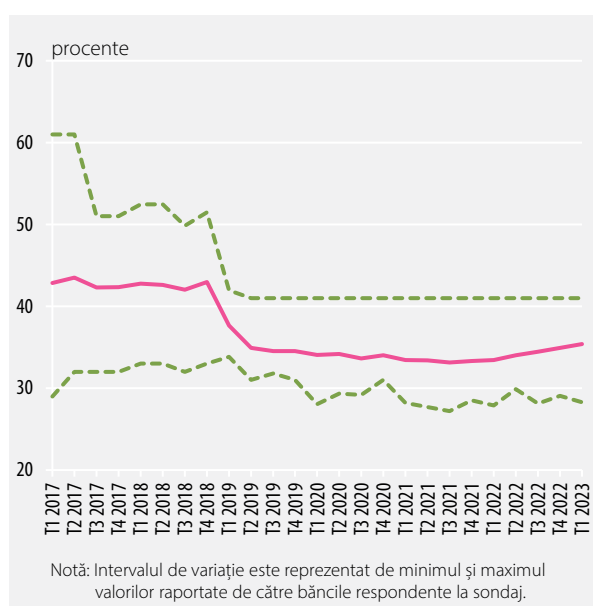
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

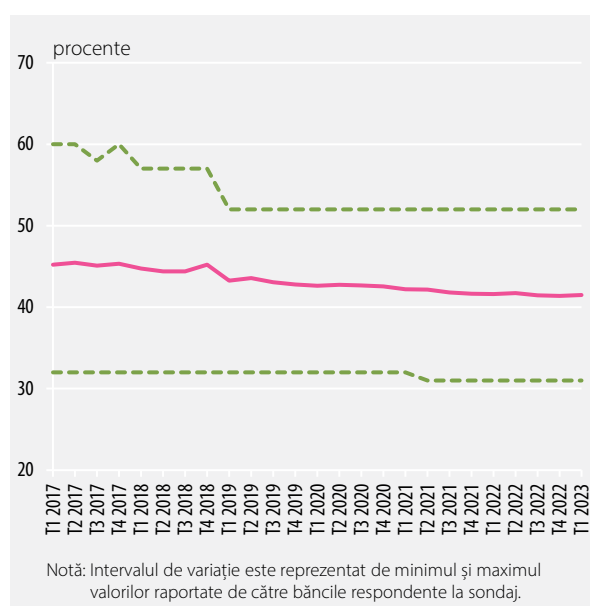
Indicatorul *loan-to-value* (LTV) a ajuns la nivelul mediu de 65 la sută pentru portofoliul de credite nou-acordate în ultimul trimestru, o scădere de un punct procentual. Pentru creditele totale acordate, valoarea medie este de 67 la sută, o creștere de 2 puncte procentuale (Graficele 2.4 și 2.5).

Nivelul mediu al gradului de îndatorare în T1 2023 a rămas constant atât pentru creditele nou-acordate (la 35 la sută), cât și pentru creditele totale acordate (41 la sută), Graficele 2.6 și 2.7.

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru total credite ipotecare acordate

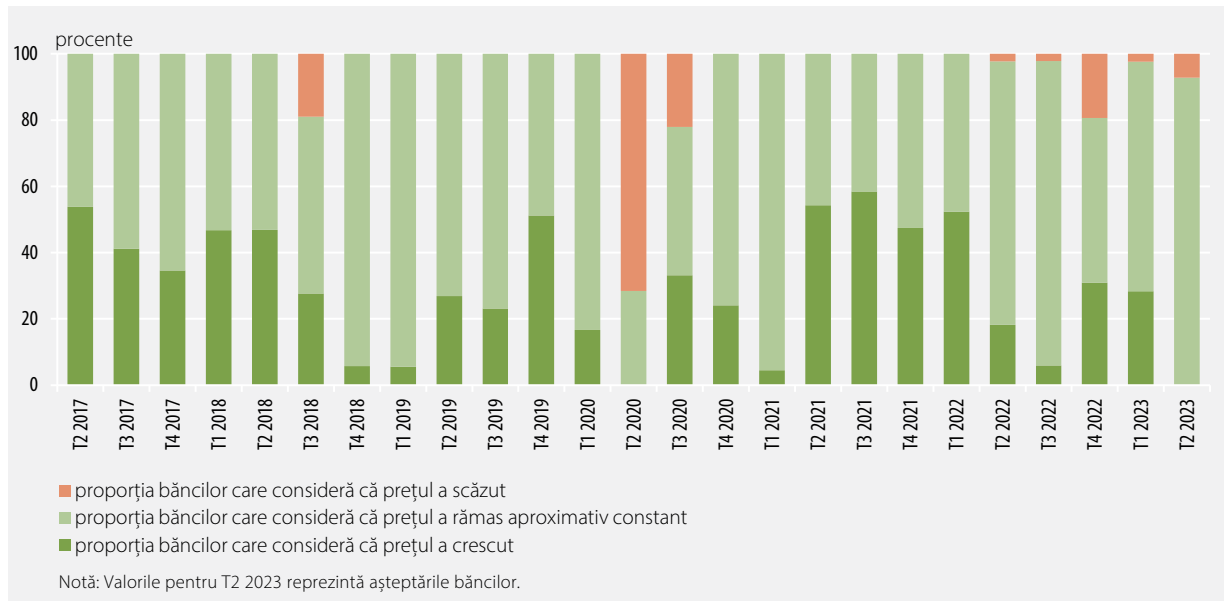

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

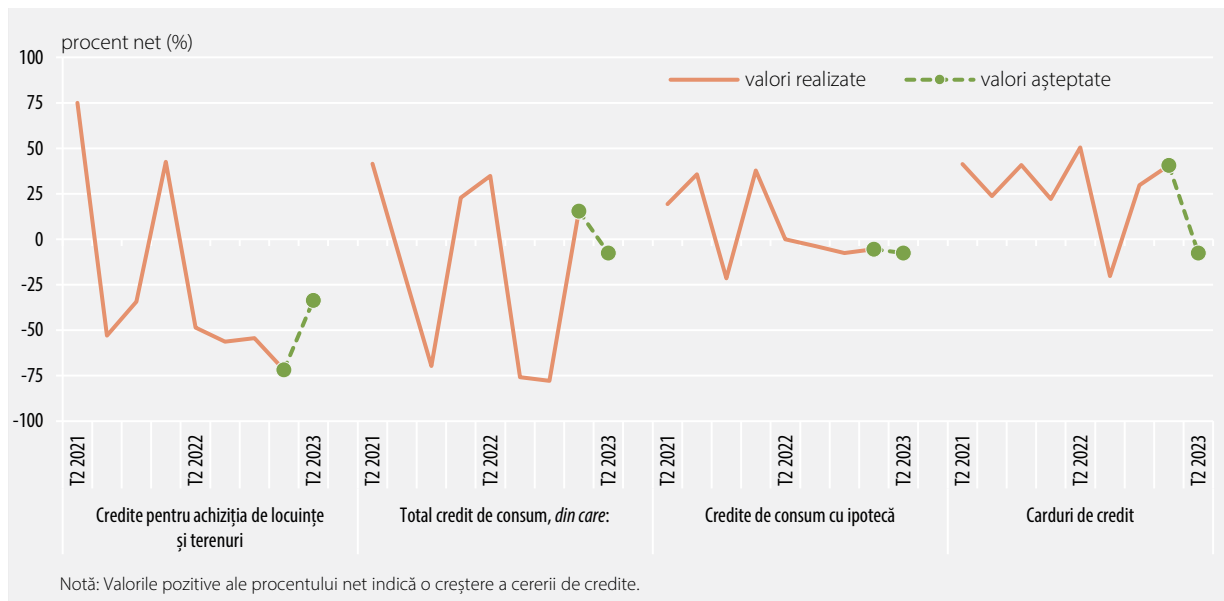
Majoritatea instituțiilor respondente (aproximativ 70 la sută) au considerat că prețul pe metru pătrat al unei locuințe a rămas constant în T1 2023, în timp ce 28,3 la sută dintre acestea consideră că acesta s-a majorat într-o anumită măsură. Așteptările pentru următorul trimestru sunt de menținere a prețului mediu, conform a 92,8 la sută dintre bănci (Grafic 2.8).

În T1 2023, cererea de credite pentru achiziționarea locuințelor și terenurilor a scăzut moderat conform a 43,7 la sută dintre bănci, 28,1 la sută indicând chiar o reducere substanțială a acesteia, pe când 28,2 la sută au menționat o cerere nemodificată. Pentru următoarele trei luni așteptările cu privire la cererea de credite ipotecare sunt mixte, 46,1 la sută dintre bănci se așteaptă ca cererea să se reducă și mai mult, în timp ce 41,3 la sută nu anticipează modificări privind solicitările de credite imobiliare (Grafic 2.9).

Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierii băncilor

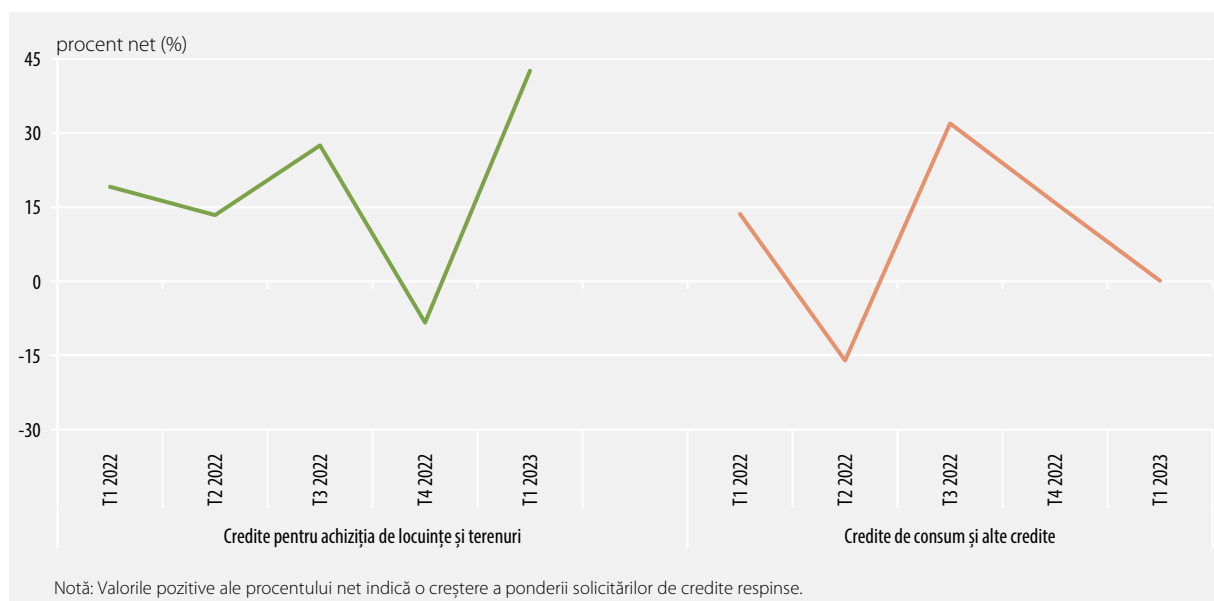

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

Conform a 57,4 la sută dintre instituțiile respondente, în T1 2023, ponderea solicitărilor de credit respinse a rămas aproximativ constantă pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe. O pondere moderat mai mare a ratei de respingere față de trimestrul anterior a fost raportată de către 35 la sută dintre bănci.

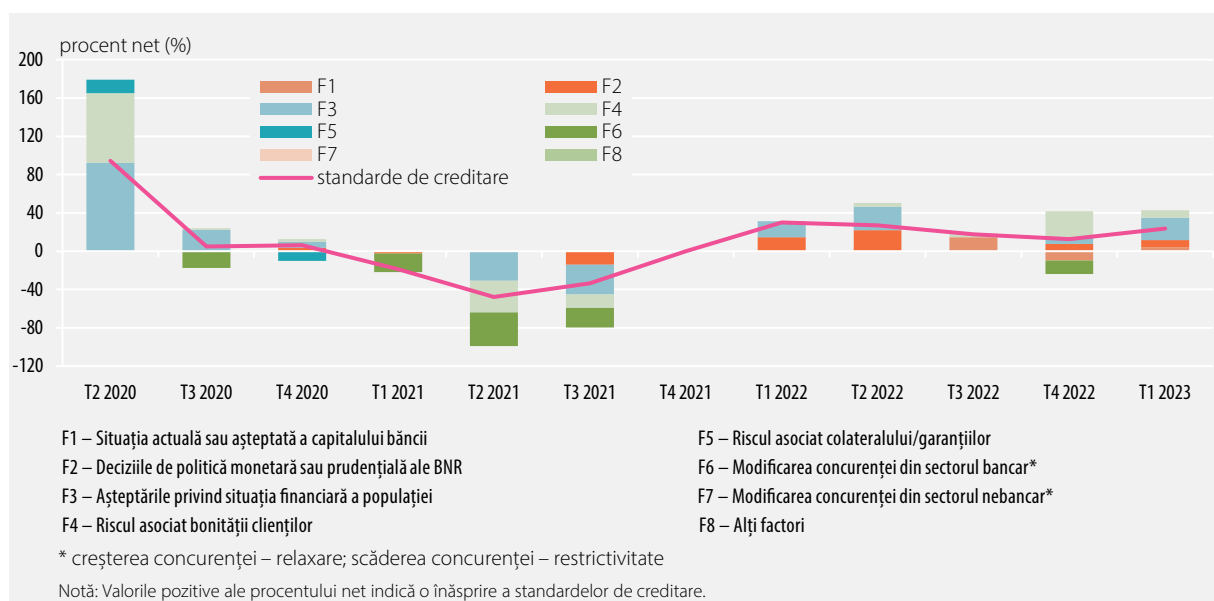
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

Înăsprirea standardelor de creditare pentru creditele de consum a fost determinată de așteptările privind situația financiară a populației (23,6 la sută procent net), de deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR și de riscul asociat bonității clienților (7,5 la sută procent net pentru fiecare dintre cei doi factori). Tot în sensul înăsprirei a contribuit și situația actuală sau așteptată a capitalului băncii (4,1 la sută procent net) (Grafic 2.11).

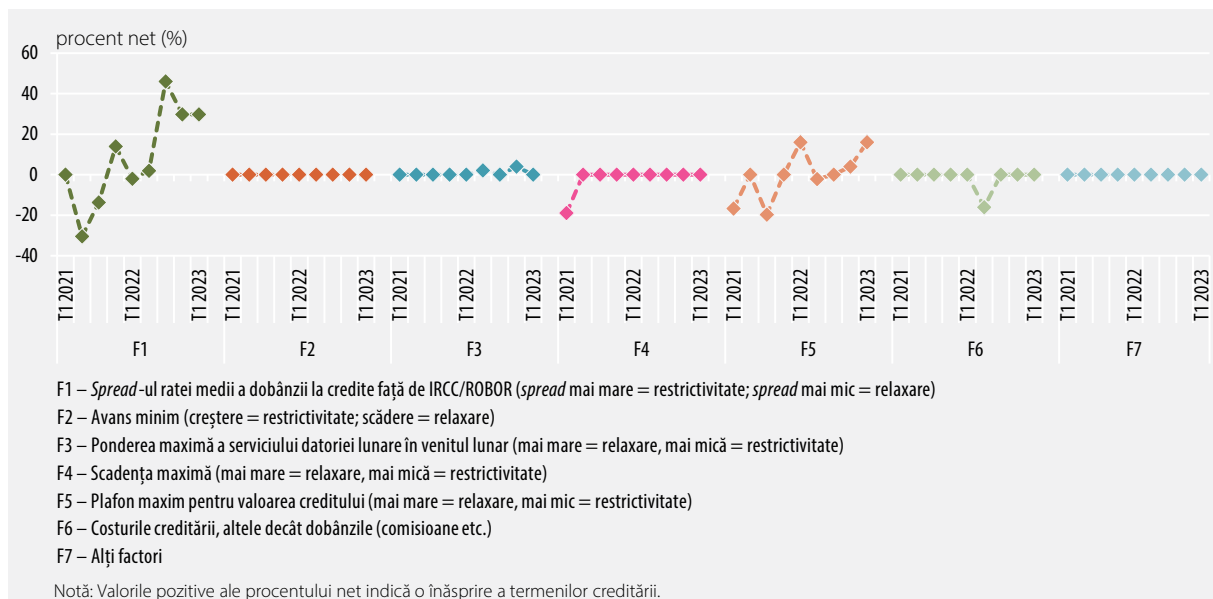
Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Termenii contractelor de credit de consum au consemnat înăspriri în T1 2023 în ceea ce privește: (i) *spread*-ul ratei medii a dobânzii la credite față de IRCC/ROBOR (29,8 la sută procent net) și (ii) plafonul maxim pentru valoarea creditului (16,1 la sută procent net), Grafic 2.12.

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Băncile au avut opinii contrastante privind cererea pentru credite de consum în T1 2023, respectiv 45,9 la sută dintre acestea consideră că cererea a fost moderat mai mare, 30,4 la sută au menționat o cerere mai scăzută, pe când 23,7 la sută consideră că cererea a rămas constantă. Pentru creditele de consum cu ipotecă, 61,9 la sută dintre respondenți au indicat o cerere neschimbată, iar 21,7 la sută au susținut că aceasta s-a diminuat. Solicitățile pentru carduri de credit au crescut ușor (48,1 la sută), în timp ce 44,4 la sută dintre bănci consideră că cererea a fost constantă. Pentru T2 2023, se preconizează menținerea neschimbată a cererii pentru toate subcategoriile de credite de consum ale populației, Grafic 2.9.

Aproximativ 68 la sută dintre bănci au indicat menținerea la același nivel a ratei de respingere a creditelor de consum solicitate, doar 16,1 la sută raportând o pondere moderat mai ridicată a cererilor neaprobată, Grafic 2.10.

Anexă

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex.: rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net (sold conjunctural).

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriș standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

